

Home / Dosje / Aoj Liko, Voli Li Te Iko? (2): Karlobaški Gaudi I Mirisni Mediteranski Vrt

DOSJE / 21/09/2023

Aoj Liko, voli li te iko? (2): Karlobaški Gaudi i mirisni mediteranski vrt

Marina i Sergije Mihić uložili su 25 godina rada u revitalizaciju Kave, dijela stare utvrde Fortica u Karlobagu. Zrasli kupinjak Mihići su pretvorili u atelier i šetnicu između grmova lavande, smilja, ružmarina i vrijeska. Zidove drevne Fortice, u kojoj se već dva desetljeća održavaju međunarodne u mjetničke priredbe, Sergije je oplemenio svojim začudnim mozaicima

Piše: Nives Matijević

Krenete li iz Gospića – središta Like, prema Karlobagu – ličkoj rivijeri proći ćete jednom od najzbudljivijih cesta u Hrvatskoj. Tu se na samo 40-tak kilometara čudovito izmjenjuju pejzaži – s ličke su strane šumoviti obronci Velebita i stara sela Rizvanuša, Brušane i Oštarije, koja je ražanački knez **Jerko Rukavina** 1685. oteo Turcima, pa 1692. godine ovdje na svom zemljištu naselio deset obitelji iz Moravica, zapisao je **Franjo Julije Fras** u svojoj Topografiji Karlovačke vojne krajine iz 1835. godine.

Velebitske povijesne ceste

I onda stignete na 928 metara visok prijevoj Oštarijska vrata, prođete kroz tunel kao kroz magični portal i ugledate kako se na suncu ljeska more. Slijedi spust prema Karlobagu kroz sada potpuno drukčiji, kamenit pejzaž i oskudno mediteransko raslinje. Ali ne prije nego što usponom na Kubus ne odate počast graditeljima ovog vrhunskog djela cestogradnje 19. stoljeća, majoru **Josipu Kajetanu Knežiću** i natporučniku **Simi Kekiću**. Kamena kocka koja stoji na četiri kugle postavljena je 1846. godine, a do nje vodi 38 stepenica. Uspon će biti nagrađen jedinstvenim pogledom – s jedne strane na Liku, s druge na podvelebitsko Primorje i otok Pag. Ponekad se za lijepa vremena vidi sve do Italije.

Prije ove ceste do Karlobaga se putovalo strmijom Terezijanom iz 1786. godine, za gradnju koje je zaslužan graničarski časnik barun **Josip Filip Vukasović**. Ona je danas dijelom pretvorena u poučnu stazu u sklop Parka Prirode Velebit.

Na Baškim Oštarijama počinje i 57 kilometara duga Premužićeva staza, još jedna od velebitskih povijesnih cesta, koja kroz najsurovije i najkrševitije, ali i najljepše dijelove Velebita vodi do Zavižana. I ona je pravo graditeljsko remek-djelo nastalo 1930.-1933. zaslugom inženjera **Ante Premužića**, a omogućila je pristup u dijelove Velebita koje su dotad vidjeli samo rijetki sretnici.

Put do Karlobaga vodi kroz Vidovac, gdje je nekad bila tvrđava Vidov-grad, danas arheološki lokalitet. Godine 1683. knez **Jerko Rukavina** naselio je Bunjevce u Bag, gdje je bio zapovjednik. Za svoje zasluge u borbi protiv Turaka od austrijskog je cara dobio plemstvo i pridjevak Vidovgradski. U samom je Karlobagu druga utvrda – Stari grad 'Fortica', zaštićeno kulturno dobro, koji je prema dostupnim izvorima podignut u 14. stoljeću, a od 1672. služio je samo za vojne potrebe.

Fortica je danas u privatnom vlasništvu – dio je 2009. godine kupila poduzetnica **Snježana Mehun**, a drugi dio koji se zove Kava djedovina je akademskog slikara i mozaičara **Sergija Mihića**. Zajedno sa suprugom **Marinom** umjetnik je uložio 25 godina truda i rada u revitalizaciju Kave i dao golem doprinos kulturom životu Karlobaga i Like. Baš onako kako su nekad činile imućnije obitelji smatrajući svojom obvezom da doprinesu javnom dobru.

No, danas lokalne vlasti najčešće nisu svjesne vrijednosti ovakvih entuzijasta kakvi su Sergije i Marina Mihić.

Od zaraslog kupinjaka Mihići su Kavu pretvorili u mirisni mediteranski vrt – šetnicu između grmova lavande, smilja, ružmarina, lovora, vrijeska... u koju je uz najavu svatko dobrodošao. Usto, Kava je 2003. postala Mihićev atelier u kojem provodi dobar dio godine. Preostalo vrijeme su u Gospiću gdje su se prije nekoliko godina definitivno odselili iz Zagreba i u jednoj od uličica stare gradske jezgre uredili umjetnički 'Izlog s povodom – mjesto poticajnog druženja'.

Murtićev učenik

Kao vrsni mozaičar koji je umijeće brusio radeći s **Edom Murtićem**, zidine drevne fortice Mihić je oplemenio svojim začudnim radovima – šećući Kavom kroz galeriju na otvorenom sretnete tako Kairoša – boga sretnog trenutka, Karlobašku fortunu, Mačku ribaricu, Mačka učitelja... izgubite se u Labirintu ljubavi ili pokušate dešifrirati Glagoljicu... Sve su to nazivi Mihićevih mozaika. Tu su i različite skulpture, sve skupa više od pedeset radova. I stalno nastaju novi.

U takvom ambijentu u prošla su se dva desetljeća u Kavi održavale međunarodne likovne kolonije, simpoziji i radionice, kazališne predstave, koncerti, a uskoro će se i zaplesati i to – vertikalno!

Naime, Mihići su uspostavili suradnju s umjetničkom organizacijom Histeria Nova i njezinom voditeljicom **Marijom Ščekić** na projektu Biennale novog pokreta. U sklopu ovog projekta širom Hrvatske održava se niz kulturnih događanja, pa će se tako krajem rujna i u Kavi uz likovna događanja i izložbe odigrati i eksperimentalna plesna izvedba Sunset Performance.

Jedan od Mihićevih mozaika krase i fasadu najljepše zgrade u Karlobagu – osnovne škole. Škola je izgrađena 1875. godine zalaganjem austrougarskog časnika baruna **Antona Mollinarya** (1820.-1904.) spomenik kojemu je davno uklonjen s karlobaškog glavnog trga. A Mihićev je mozaik posveta lingvistu i poliglottu **Šimi Starčeviću** (1784.-1859.), dugogodišnjem karlobaškom župniku.

Nasljedstvo djeda, narodnog heroja

Mihićeva vrlo zanimljiva obiteljska povijest odaje čvrste veze s Karlobagom, Gospićem i Likom.

"Mnogi misle da smo mi s neba pali u Karlobag i Gospić, ali nije tako", smije se Sergije Mihić i počinje priču o svojoj obitelji: "Moj djed **Nikola Mihić** bio je trgovac u Gospiću. S deset godina otišao je u Zagreb učiti trgovački zanat kod poznatog trgovca **Deutscha**. Kasnije je u Zagrebu upoznao svoju baku **Matildu Hercigonja**, Zagrepčanku s Britanskog trga, koja je završila trgovačku školu i također radila kod Deutscha. Zaljubili su se, oženili i vratili živjeti u Gospić. Djeda Nikolu, koji je bio pravoslavac, ustaše su ubile 12. travnja 1941., ne zna se gdje. Baka Matilda me odgojila.

Moj drugi djed bio je narodni heroj **Divko Budak** (1897.-1941.) rodom iz bogate karlobaške obitelji. Njegov otac **Karlo Budak** bio je vlasnik pola Karlobaga i Paga. Prije Prvog svjetskog rata imao je u Metajni 2.000 loza, a cijelo selo Vlašići na Pagu praktički su činili njegovi koloni. Karlo Budak imao je i brodove koji su navodno su plovili i do Švedske, a vjerojatno je i on sam plovio. U Trogiru je sreo buduću suprugu **Anu** plemenitu **Guidotti**, koja je bila napola Švabica.

Divku Budaku i njegovim trima sestrama su se kao djeci igračke putem kataloga naručivale iz Beča i Milana. Ali kao mladić odabrao je komunizam i još 1921. postao član tadašnje Socijalističke radničke partije Jugoslavije (komunista). Završio je trgovačku školu i otvorio trgovinu u Perušiću koja je u stvari bila paravan za njegov politički rad i osnivanje partijskih organizacija u Lici. To nije promaklo policiji, pa se preselio u Zagreb. Kako je postojala opasnost da ga zatvore zbog političkog djelovanja, prešao je u ilegalu, a potom po zadatku otišao u inozemstvo gdje je u Pragu i Parizu

Zagrebu je 31. ožujka 1941. uhitila stotinjak komunista među kojima i Divka Budaka i sve ih zatvorila u logor u Kerestincu. Nakon osnutka NDH logor je predan ustašama. Sredinom srpnja organiziran je proboj iz logora, a jedan od vođa bio je Divko Budak. No, zagrebački komunisti nisu dočekali bjegunce, već ih je stigla ustaška potjera i strijeljala na Dotršćini.

Divko Budak proglašen je narodnim herojem 1953. godine. Po njemu se nekad zvala škola u Karlobagu, kao i jedna ulica u Gospiću, ali su obje preimenovane. Ostala mu je još samo ulica u Zagrebu.

Divko Budak i njegova supruga **Franjica**, Cresanka koja je kao učiteljica stigla u službu u Karlobag gdje je upoznala Divka, imali su četvero djece: svoju mamu **Katju**, njezinu sestru **Volgu**, zatim **Gvozdenu** koji se sa 17 godina kao skojevac smrznuo 1943. u Šibuljama kod Zadra kad je išao na zasjedanje AVNOJ-a kao delegat SKOJ-a. Bio je i sudionik akcije stadion u Zagrebu u srpnju 1941. kada su srednjoškolci zapalili veliki drveni sokolski stadion u Maksimiru koji su ustaše počele demontirati jer im je trebala građa. Četvrto Divkovo dijete bio je poznati zagrebački odvjetnik **Slobodan Budak**.

Kad je baka Franjica umrla nasljedstvo je raspoređeno, pa je moja majka među ostalim dobila i Kavu u Karlobagu i to uglavnom zato jer je Kava bila nacionalizirana, a ostatak nasljedstva bio je vlasnički čist. Kasnije kad smo brat i ja raspoređivali nasljedstvo rekao sam da me samo Kava zanima. Već kao student ušao sam tamo s nekom montažnom kućicom i zamislio si da ljeti lovim ribe i napravim galeriju u kojoj ću raditi i gdje ću prodavati slike, a za po zimi da imam atelje. Nakon 1990. izvršen je povrat vlasništva i tako je Kava napokon postala moja", zaključuje Sergije Mihić.

Konačno useljenje u utvrdu

Sergije Mihić rođen je 1942. godine u Rijeci. Diplomirao je 1966. godine na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu u klasi profesora **Antuna Mazdjića**. Danas sa suprugom, Zagrepčankom Marinom živi u Gospiću u kući koju je 1938. godine, pred rat, izgradio njegov djed, trgovac Nikola Mihić.

"Naš projekt revitalizacije Kave koji je odobrilo Ministarstvo kulture imao je tri faze, od kojih su dvije realizirane – arheološka istraživanja i sanacija zidova. Treća faza zaštekala je zbog sudskog spora unutar obitelji – ujak je imao susjednu parcelu i prolazio je Kavom, pa je traži da se zidovi vrate u prvobitno stanje. Spor sam dobio, ali financiranje treće faze zasad nije nastavljeno. A željeli bismo da se ovdje uz otvorenu galeriju s različitim umjetničkim sadržajima napravi i zatvorena galerija, atelje te multimedijalna pozornica, tako da umjetnici mogu dolaziti na rezidenciju. Željeli smo dignuti razinu kulturnog života u Karlobagu, da Kava postane generator kulture za cijelu regiju", poručuju Mihići.

foto: obiteljski album

(objavljeno 21.9.2023.)

Novinarski projekt „Aoj Liko, voli li te iko?“ realiziran je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije (AEM) iz programa poticanja novinarske izvrsnosti